

Súd: Okresný súd Pezinok
Spisová značka: 39Nt/51/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1721010261
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 11. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Marek Mikulčík
ECLI: ECLI:SK:OSPK:2022:1721010261.3

Uznesenie

Okresný súd Pezinok samosudcom Marekom Mikulčíkom vo veci skúmania ochranného liečenia pacienta Z. R., ex cathedra dňa 07. novembra 2022 v Pezinku, takto

rozhodol:

Podľa § 448 ods. 2 Trestného poriadku s poukazom na § 74 ods. 2 Trestného zákona sa u Z. R.Á., H. M. XX.XX.XXXX, R. C. D. XXXX/X, C., t. č. Psychiatrická nemocnica Philippa Pinela, Malacká cesta č. 63, Pezinok, bude pokračovať s výkonom ochranného ústavného psychiatrického liečenia, uloženého mu uznesením Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 2Nt/9/2021 - 13 zo dňa 23.06.2021, právoplatného dňa 23.06.2021.

odôvodnenie:

Dňa 19.07.2021 oznámila Psychiatrická nemocnica Philippa Pinela, Malacká cesta č. 63, Pezinok (ďalej len „PNPP“) tunajšiemu súdu, že Z. R. nastúpil dňa 08.03.2021 na výkon ochranného ústavného psychiatrického liečenia na základe uznesenia Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 2Nt/9/2021 - 13 zo dňa 23.06.2021, právoplatného dňa 23.06.2021 v spojení s nariadením výkonu ústavného ochranného psychiatrického liečenia menovaného Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 2Nt/9/2021 zo dňa 25.06.2021.

Nakoľko podľa § 448 ods. 2 Trestného poriadku je potrebné raz ročne preskúmať dôvody trvania ochranného liečenia, požiadal Okresný súd Pezinok dňa 19.04.2022 PNPP o podanie správy o zdravotnom stave pacienta a Okresný súd Bratislava IV požiadal o zapožičanie spisu sp. zn. 2Nt/9/2021.

Z predložených listinných dôkazov vyplynulo nasledovné:

Samosudkyňa Okresného súdu Bratislava IV uznesením sp. zn. 2Nt/9/2021 zo dňa 23.06.2021 rozhodla o uložení ústavného ochranného psychiatrického liečenia Z. R..

M. 25.06.2021 Okresný súd Bratislava IV nariadil pacientovi výkon ústavného ochranného liečenia v Psychiatrickej nemocnici Philippa Pinela, Malacká cesta 63, Pezinok (ďalej aj „PNPP“).

Na základe príkazu tunajšieho súdu sp. zn. 39Nt/51/2021 - 25 zo dňa 08.06.2022 na vyšetrenie duševného stavu pacienta súd uznesením sp. zn. 39Nt/51/2021 - 27 zo dňa 08.06.2022, právoplatným dňa 15.07.2022, pribral do konania znalca: MUDr. Klaudia Stanislavová, zapísaná v zozname znalcov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, odbor zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria pod evidenčným číslom 914116, s miestom výkonu činnosti Záporožská 12, Bratislava, ktorý dňa 26.10.2022 doručil súdu znalecký posudok č. 115/2022, z ktorého záverov súdu vyplynuli nasledovné skutočnosti:

Aktuálny duševný stav pacienta v súčasnosti nevykazuje známky remisie. Napriek pravidelnej intenzívnej neuroleptickej liečbe pretrvávajú autistické myslenie, prítomné sú systematizované

paranoidne-persekučné bludy, emočná plochosť, nekritičnosť k ochoreniu a kompulzívne správanie. Schizofrénia paranoides je závažné celoživotné duševné ochorenie, prognosticky nepriaznivé. Prejavuje sa patickými poruchami myslenia, vnímania s dopadom na poruchy správania, poruchou kritičnosti, ako i chorobným testovaním reality. Ochorenie si vyžaduje pravidelné monitorovanie v rámci psychiatrických kontrol a užívanie psychofarmakologickej liečby. Menovaný trpí paranoidnou schizofréniou, vplyvom ktorej má ovládacie a rozpoznávacie schopnosti vymiznuté. Menovaný trpí schizofréniou paranoides, ktorá sa okrem patických symptómov prejavuje paranoidne persekučnými bludmi a poruchami vnímania v zmysle halucinácií s dopadom na poruchy konania, ktoré môžu mať protispoločenský charakter. Vzhľadom k pretrvávaniu psychotických symptómov ochorenia a nekritičnosti k ochoreniu, neodporúča znalec pokračovať v ochrannom psychiatrickom liečení ambulantnou formou. Menovaný počas výkonu ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou musí byť usmerňovaný v spávaní, vedený k hygiene, je málo komunikatívny, nekritický k ochoreniu, ECTH liečbu odmenia, lieky užíva pod dozorom zdravotnej sestry. Neuvedomuje si svoj psychický stav, k svojmu ochoreniu má nekritický postoj, necít sa byť duševne chorý. Nedokáže chápať potrebu liečby, nie je predpoklad, že v nechránenom prostredí bude pravidelne navštevovať ambulantného psychiatra a užívať predpísanú antipsychotickú liečbu. Pobyť menovaného na slobode môže byť pre spoločnosť potenciálne nebezpečný. Pri relapse ochorenia, pod vplyvom patických porúch myslenia a vnímania, hrozí riziko nevyspytateľného, nevypočítateľného a maladaptívneho správania.

Dňa 06.05.2022 bola tunajšiemu súdu doručená správa od PNPP v rámci preskúmania trvania výkonu ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou, na základe ktorej bolo zistené, že pacient je hospitalizovaný na mužskom oddelení PNPP od 08.03.2021 a hospitalizácia k danému dňu trvala. Diagnostikovaná mu bola F20.0 paranoidná schizofrénia. Menovaný je stále hospitalizovaný na akútnom oddelení, nie je schopný samostatnej existencie. PNPP preto ani nepodávala návrh na zmenu ochrannej liečby na ambulantnú formu.

Podľa § 448 Trestného poriadku, (1) O prepustení z ochranného liečenia alebo o jeho ukončení rozhodne na návrh prokurátora, obvineného alebo liečebného zariadenia alebo aj bez takého návrhu predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva; ak rozhoduje na návrh, rozhodne najneskôr do 30 dní od doručenia návrhu súdu.

(2) Predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti vykonáva, najmenej raz ročne preskúma, či dôvody ochranného liečenia trvajú. Ak dôvody ochranného liečenia pominuli, postupuje podľa odseku 1, inak rozhodne, že vo výkone ochranného liečenia sa bude pokračovať.

(3) Proti uzneseniu podľa odsekov 1 a 2 je prípustná sťažnosť, ktorá má v prípade, ak ju podá prokurátor proti uzneseniu o prepustení z ochranného liečenia alebo ukončení ochranného liečenia, odkladný účinok.“

Podľa § 74 Trestného zákona, (1) Ak sa ochranné liečenie ukladá popri nepodmienečnom treste odňatia slobody, jeho výkon sa spravidla začína po nástupe výkonu trestu v ústave na výkon trestu. V ostatných prípadoch sa ochranné liečenie vykonáva spravidla v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti. Ak možno vzhľadom na povahu choroby a liečebné možnosti očakávať, že účel splní aj ambulantné liečenie, môže súd nariadiť aj tento spôsob liečenia, prípadne ústavné liečenie zmeniť na ambulantné liečenie alebo v odôvodnenom prípade aj naopak. Ak dĺžka výkonu trestu odňatia slobody v ústave na výkon trestu nepostačí na splnenie účelu ochranného liečenia, súd môže rozhodnúť o jeho pokračovaní v liečebnom alebo ambulantnom zariadení.

(2) Ochranné liečenie potrvá, kým to vyžaduje jeho účel. Trvanie ochranného liečenia uloženého páchatelovi, ktorý užíva návykovú látku a spáchal trestný čin pod jej vplyvom alebo v súvislosti s jej užívaním, môže byť však ukončené, ak sa počas jeho výkonu zistí, že jeho účel nemožno dosiahnuť. O prepustení z ochranného liečenia rozhoduje súd.

(3) Od výkonu ochranného liečenia súd upustí, ak zaniknú pred jeho začatím okolnosti, pre ktoré bolo uložené.“

Podľa § 291 Trestného poriadku, na verejnom zasadnutí rozhoduje súd, ak to zákon výslovne ustanovuje.

Podľa § 301 Trestného poriadku, na neverejnom zasadnutí rozhoduje senát tam, kde nie je zákonom predpísané, že sa rozhoduje na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí.

Podľa § 303 Trestného poriadku, samosudca neverejnú zasadnutie nevykonáva.

Podľa § 10 ods. 6 Trestného poriadku, predsedom senátu sa na účely tohto zákona rozumie aj samosudca, ak z jednotlivých ustanovení tohto zákona nevyplýva niečo iné.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Pokiaľ Trestný poriadok v ustanovení § 448 Trestného poriadku vo vykonávacom konaní zveruje kompetenciu rozhodnúť o tom, či má výkon ochranného liečenia pokračovať, resp. kompetenciu rozhodnúť o prepustení z ochranného liečenia alebo kompetenciu rozhodnúť o jeho ukončení výslovne predsedovi senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva a zároveň výslovne neustanovuje, že pri rozhodovaní podľa § 448 Trestného poriadku rozhoduje predseda senátu na verejnom zasadnutí, dospel samosudca Okresného súdu Pezinok aplikáciou citovaných ustanovení Trestného poriadku k záveru, že na rozhodovanie v zmysle § 448 Trestného poriadku nemôže samosudca nariaďovať verejnú zasadnutie, pretože mu to Trestný poriadok výslovne neustanovuje. Ústavne konformným výkladom citovaných ustanovení Trestného poriadku nemožno prijať iný záver, ako ten, že pri rozhodovaní podľa § 448 Trestného poriadku nemôže predseda senátu nariaďovať verejnú zasadnutie, ale má povinnosť rozhodnúť tzv. od stola (ex cathedra).

Z hľadiska systematického výkladu citovaných ustanovení Trestného poriadku zároveň platí, že pokiaľ Trestný poriadok samosudcovi vôbec neumožňuje vykonávať neverejnú zasadnutie, musí samosudca rozhodujúci vo vykonávacom konaní podľa § 448 Trestného poriadku rozhodovať len tzv. od stola (ex cathedra).

Rozhodujúc ako samosudca Okresného súdu Pezinok som na podklade listinných dôkazov dospel k záveru, že dôvody pre ktoré bolo pacientovi Z. uložené ústavné ochranné psychiatrické liečenie nepominuli a i naďalej trvajú, preto je účelné aj naďalej pokračovať u menovaného vo výkone predmetnej ústavnej ochrannej psychiatrickej liečby.

To sú rationis decidendi, pre ktoré som rozhodol tak, ako je to uvedené v enunciiate tohto uznesenia.

Už len ako obiter dictum svojho rozhodnutia dodávam stručný, systematický výklad ustanovení prvého dielu, druhej hlavy, štvrtej časti Trestného poriadku v spojení s ustanoveniami piateho dielu, druhej hlavy, prvej časti Trestného zákona, nakoľko som rozhodujúc počas svojej päťročnej praxe v obvode tunajšieho súdu v ktorom sa nachádza Psychiatrická nemocnica Philippa Pinela zistil, že právnici, ktorí s týmito ustanoveniami prichádzajú do styku zväčša sporadicky, im nie vždy rozumejú.

Štvrtá časť Trestného poriadku upravuje postup súdu vo vykonávacom konaní, pričom výkon ochranného liečenia je konkrétne upravený v ustanoveniach prvého dielu, druhej hlavy tejto časti Trestného poriadku (§ 445 až § 448a). Na procesný postup súdu v prípade rozhodovania o výkone ochranného liečenia sa pritom (pokiaľ ide o formu rozhodnutia a spôsob rozhodovania) nepochybne vzťahujú aj ustanovenia prvej a tretej časti Trestného poriadku.

Súd je široký pojem, nutno teda zodpovedať otázku, kto rozhoduje v jeho mene (súdny tajomník, vyšší súdny úradník, sudca pre prípravné konanie, samosudca, predseda senátu, senát), čím rozhoduje opatrením, príkazom, trestným rozkazom, uznesením, rozsudkom) a ako rozhoduje (od stola, na hlavnom pojednávaní, na verejnom zasadnutí, na neverejnom zasadnutí).

Ochranné liečenie možno obvinenému v súdnom konaní uložiť buď na hlavnom pojednávaní alebo na verejnom zasadnutí. Ukladá ho buď samosudca, alebo senát a to rozsudkom na hlavnom pojednávaní (§ 289 ods. 1 Trestného poriadku) alebo uznesením na verejnom zasadnutí (§ 289 ods. 2 Trestného poriadku). V závislosti od toho, či bolo ochranné liečenie uložené samosudcom alebo senátom sa následne odvíja i to, či o ňom vo vykonávacom konaní rozhoduje samosudca alebo senát, resp. iba predseda senátu.

Pri ukladaní ochranného liečenia na hlavnom pojednávaní, či verejnom zasadnutí súd nikdy vopred neurčuje dobu jeho trvania, pretože v zmysle § 74 ods. 2 Trestného zákona ochranné liečenie potrvá, kým to vyžaduje jeho účel. Vždy však v zmysle § 74 ods. 1 Trestného zákona určuje, či má ochranné liečenie prebiehať ambulantnou alebo ústavnou formou.

Po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo obvinenému uložené ochranné liečenie má predseda senátu súdu, ktorý ochranné liečenie uložil povinnosť takéto rozhodnutie vykonať, resp. jeho výkon zariadiť v zmysle § 406 ods. 1 veta tretia Trestného poriadku. V praxi sa tak deje nariadením výkonu uloženého ochranného liečenia podľa § 445 Trestného poriadku, ktoré má povahu opatrenia. § 445 Trestného poriadku nehovorí o tom, že by mal o nariadení výkonu ochranného liečenia predseda senátu rozhodovať na verejnom zasadnutí, teda je zrejme, že zákonodarca počítal s tým, že v štádiu po právoplatnom skončení trestného stíhania nie je nutné, aby výkon súdneho rozhodnutia zariaďoval senát, ale postačí ak ho zariadi sám predseda senátu. Predseda senátu rozhoduje opatrením vydaným od stola (ex cathedra) a proti jeho opatreniu nie je prípustný opravný prostriedok. V praxi mnohých súdov sa využíva ustanovenie § 406 ods. 1 veta tretia Trestného poriadku, na základe ktorého predseda senátu poverí vyššieho súdneho úradníka zariadiť výkon rozhodnutia o ochrannom liečení. Vyšší súdny úradník potom o nariadení výkonu ochranného liečenia rozhoduje od stola (ex cathedra) sám opatrením, proti ktorému takisto nie je prípustný opravný prostriedok.

Prebiehajúci výkon ochranného liečenia možno skončiť len jedným z nasledujúcich spôsobov: A/ upustením; B/ ukončením; C/ prepustením.

Ad A/: Od výkonu ochranného liečenia sa upúšťa vtedy, ak zaniknú ešte pred jeho začatím okolnosti, pre ktoré bolo uložené (§ 74 ods. 3 Trestného zákona).

Pre úplnosť citujeme ustanovenie § 447 Trestného poriadku:

„(1) O upustení od výkonu ochranného liečenia pred jeho začiatkom rozhodne súd, ktorý ochranné liečenie uložil, a to na verejnom zasadnutí na návrh prokurátora, obvineného, jeho zákonného zástupcu, osoby, ktorá by mohla za obvineného v jeho prospech podať odvolanie, alebo ak obvinený medzitým nastúpil alebo absolvoval uloženú odvykáciu alebo inú liečbu v niektorom zdravotníckom zariadení, na návrh ošetrojúceho lekára alebo aj bez takého návrhu.

(2) Proti uzneseniu podľa odseku 1 je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.“

Bezpochyby je tak rozhodnutie o upustení od ochranného liečenia zverené senátu, alebo samosudcovi toho súdu, ktorý ho uložil a rozhoduje o ňom na verejnom zasadnutí samosudca, resp. senát uznesením, proti ktorému je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok.

Ad B/: Výkon prebiehajúceho ochranného liečenia možno v zmysle § 74 ods. 2 veta druhá Trestného zákona ukončiť, ak sa počas jeho výkonu zistí, že jeho účel nemožno dosiahnuť (napr. liečebný ústav oznámi súdu, že obvinený ktorému bolo nariadené protialkoholické liečenie nedokáže abstinovať).

Procesný postup súdu pri ukončení ochranného liečenia upravuje § 448 Trestného poriadku nasledovne:

„(1) O prepustení z ochranného liečenia alebo o jeho ukončení rozhodne na návrh prokurátora, obvineného alebo liečebného zariadenia alebo aj bez takého návrhu predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva; ak rozhoduje na návrh, rozhodne najneskôr do 30 dní od doručenia návrhu súdu.

(2) Predseda senátu súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti vykonáva, najmenej raz ročne preskúma, či dôvody ochranného liečenia trvajú. Ak dôvody ochranného liečenia pominuli, postupuje podľa odseku 1, inak rozhodne, že vo výkone ochranného liečenia sa bude pokračovať.

(3) Proti uzneseniu podľa odsekov 1 a 2 je prípustná sťažnosť, ktorá má v prípade, ak ju podá prokurátor proti uzneseniu o prepustení z ochranného liečenia alebo ukončení ochranného liečenia, odkladný účinok.“

Z citovaného ustanovenia § 448 Trestného poriadku predovšetkým vyplýva to, že príslušnosť rozhodnúť o ukončení ochranného liečenia zákon zveruje predsedovi senátu (resp. v zmysle § 10 ods. 6 Trestného poriadku aj samosudcovi), toho súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenie vykonáva. Keďže

zákonodarca si bol vedomý toho, že počet liečebných ústavov v ktorých sa ochranné liečenia ústavnou formou vykonávajú je násobne menší, ako počet súdov, ktoré tieto ochranné liečenia ukladajú, nevložil právomoc rozhodovať o ukončení ochranného liečenia senátu (ktorý by o tom musel rozhodovať na verejnom, či neverejnom zasadnutí), ale zveril túto právomoc výslovne len predsedovi senátu (a tým v zmysle § 10 ods. 6 Trestného poriadku aj samosudcovi) súdu, v ktorého obvode sa ochranné liečenia vykonáva, čím mu umožnil rozhodovať o ukončení ochranného liečenia tzv. od stola (ex cathedra), len na podklade listinných dôkazov a bez potreby vylúchnutia obvineného. Zákonodarca totiž nikde v § 448 Trestného poriadku neustanovuje, že pred rozhodnutím o ukončení ochranného liečenia musí byť obvinený vylúchnutý, ako je tomu v prípade rozhodovania o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia podľa ustanovenia § 446 Trestného poriadku. Zároveň pokiaľ zákonodarca výslovne neustanovuje, že pri rozhodovaní podľa § 448 Trestného poriadku rozhoduje predseda senátu na verejnom zasadnutí, je zrejmé, že o ukončení ochranného liečenia má predseda senátu (samosudca) rozhodnúť uznesením vydaným tzv. od stola (ex cathedra), proti ktorému je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok vtedy, ak ju podá prokurátor.

Ad C/: Z výkonu prebiehajúceho ochranného liečenie možno obvineného prepustiť vtedy, ak dôvody ochranného liečenia pominuli. Typicky sa tak deje na návrh liečebného zariadenia, resp. obvineného, avšak môže k nemu prísť aj v prípade každoročného preskúmania dôvodov trvania ochranného liečenia.

Procesný postup súdu pri rozhodovaní o prepustení z ochranného liečenia upravuje § 448 Trestného poriadku, ktoré už bolo vyššie citované a mutatis mutandis tak preň platí to, čo bolo vyššie uvedené v rámci jeho výkladu. Je teda zrejmé, že ak z predložených listinných dôkazov vyplýva, že dôvody ochranného liečenia pominuli, má predseda senátu (samosudca) rozhodnúť o prepustení z ochranného liečenia uznesením vydaným tzv. od stola (ex cathedra), nakoľko mu čl. 2 ods. 2 Ústavy SR neumožňuje, aby na rozhodovanie o prepustení z ochranného liečenia nariadil verejné zasadnutie. Proti takémuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok vtedy, ak ju podá prokurátor.

Vzhľadom na vyššie uvedené závery znaleckého posudku a vykonané dokazovanie súd rozhodol tak, ako je uvedené v enunciiate tohto rozhodnutia, a ochranná ústavná liečba pacienta bude pokračovať.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, v lehote troch pracovných dní odo dňa jeho oznámenia. Sťažnosť podaná prokurátorom má odkladný účinok.